

Titulació	Tipus	Curs
2503878 Estudis Socioculturals de Gènere	OB	2

Professor/a de contacte

Nom: Lidia Arroyo Prieto

Correu electrònic: lidia.arroyo@uab.cat

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

No hi ha prerequisits

Objectius

1. Entendre la perspectiva de gènere interseccional com a categoria explicativa i analítica cabdal dels biaixos en el coneixement de les Ciències Psi i de la Salut hegemòniques
2. Reflexionar com opera el sistema de gènere heteronormatiu i binari en la construcció del coneixement de les Ciències Psi i de la salut
3. Comprendre les dimensions simbòlico-material, relacional, de poder i històrica dels processos (singulars i col·lectius) de subjectivació i regulació de gènere i el seu impacte de benestar i malestar a la vida quotidiana
4. Identificar els determinants psicosocials de gènere de la salut/malaltia des d'una perspectiva de gènere interseccional
5. Analitzar les implicacions teòriques i pràctiques de l'aplicació de la perspectiva de gènere interseccional a l'àmbit de la Salut i la Psicologia
6. Aportar coneixements i eines psicosocials per a la promoció d'una salut i benestar biopsicosocial feminista, dins i fora de l'àmbit sanitari i dels serveis socials

Resultats d'aprenentatge

1. CM03 (Competència) Posar en pràctica habilitats per a treballar en equip: compromís amb l'equip, hàbit de col·laboració i capacitat per a promoure la resolució de problemes.
2. CM31 (Competència) Participar en el desenvolupament de projectes d'acompanyament psicològic i psicosocial amb responsabilitat ètica i amb respecte pels drets, la diversitat i els valors democràtics sense revictimitzar.
3. CM32 (Competència) Avaluar la reproducció de les desigualtats per raó de sexe/gènere a la pràctica professional de la psicologia i a la pràctica acadèmica aplicant la perspectiva no androcèntrica.
4. KM58 (Coneixement) Identificar els principals determinants socials de gènere sobre la salut psicològica en funció del col·lectiu afectat.
5. KM59 (Coneixement) Reconèixer les diferents perspectives d'intervenció psicosocial i comunitària relacionades amb els dissenys i les accions entorn de la salut i el gènere.

6. KM60 (Coneixement) Relacionar les diferents estratègies d'intervenció psicosocial i comunitària referents a les implicacions de la transformació de l'impacte del gènere en la salut.
7. KM62 (Coneixement) Identificar les diferents expressions de violències i malestars de gènere que pateixen els cossos i la subjectivitat, derivats de la interacció entre desigualtats socials i els sistemes de salut i malaltia.
8. SM51 (Habilitat) Identificar polítiques públiques que afecten la igualtat en salut i els principis de gènere orientades a l'elaboració de plans i informes relacionats amb l'àmbit de la salut.
9. SM52 (Habilitat) Interpretar plans d'acció orientats a la igualtat en matèries de salut, com a resultat d'aplicar la perspectiva integrada de gènere en salut.
10. SM53 (Habilitat) Comparar de manera bàsica els diferents models científics actuals de salut i malaltia i la seva relació amb el sistema sexe/gènere.

Continguts

1. El paper del gènere en la construcció del binomi salut/malaltia a través de la història de la ciència
2. Dispositiu de poder Psi i Bio: abordatge de la diferència sexual i el gènere en les Ciències de la Salut
3. Desigualtats de gènere en salut física i mental
4. La salut de les dones en la història patriarcal: anàlisi feminista
5. La construcció del ideals binaris de gènere: feminitat-masculinitat en les Ciències de la Salut
6. Crítica epistemològica feminista a la ciència heteropatriarcal: coneixement situat, parcial i transdisciplinar
7. Models històrics de Gènere binari vigents com a contextos contemporanis vulnerabilitzadors
8. Teories heteropatriarcals sobre la Salut i aportacions des de les Teories feministes a la Salut
9. La Salut des d'una perspectiva feminista queer
10. DDHH i controvèrsies contemporànies en l'atenció en salut mental
11. Subjectivació de gènere binària: les emocions de l'opressió heteropatriarcal en les dones
12. Salut LGTBIQ+: acompanyament terapèutic i salut Trans
13. Interseccionalitat, gènere i atenció a la salut
14. Dimensions i eines per a la promoció feminista de salut feminista dins i fora del sistema sanitari i de serveis socials

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes expositives	35	1,4	
Elaboració de treball en grup	30	1,2	
Lectura i anàlisi de materials	30	1,2	
Recerca de documentació i materials	15	0,6	
Seminaris d'anàlisi i resolució de casos	35	1,4	
Tutories	5	0,2	

L'assignatura es desenvoluparà a través de sessions presencials dirigides/supervisades, treball autònom i tutories.

Les sessions presencials de teoria es dedicaran a la presentació dels continguts de l'assignatura per part del professorat amb la participació activa del grup d'estudiants en la seva anàlisi i discussió.

Les sessions presencials de pràctiques es dedicaran a seminaris per a la resolució supervisada de tres casos pràctics per aprofundir i aplicar la teoria exposada.

Aquests seminaris de tres casos pràctics comptaran d'una banda, amb treball grupal d'anàlisi supervisada de casos pràctics realitzats en equips de 5 persones a classe, amb la participació activa de tota la classe; i de l'altra amb treball autònom individual, de lectura i estudi comprensiu i analític de textos, visionat comprensiu i analític d'audiovisuals, relacionats amb els casos pràctics i la teoria. Es requerirà treball autònom individual que serà previ als seminaris supervisats de casos, amb l'objectiu de preparar el treball d'anàlisi i resolució de casos pràctics en equip a classe.

Els casos pràctics versaran sobre l'anàlisi i definició d'estratègies psicosocials promoció de la salut i el benestar des d'una perspectiva feminista i justa tant dins de l'àmbit sanitari i serveis socials, com fora d'aquest, ja sigui a nivell comunitari, associatiu o quotidià.

El inclourà a més a més la recerca d'informació i l'escriptura, entre d'altres.

Nota: Es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complimentació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Anàlisi grupal Cas pràctic 1	25	0	0	CM03, KM58, SM51, SM52
Anàlisi grupal Cas pràctic 2	25	0	0	CM03, KM59, KM62, SM53
Anàlisi grupal Cas pràctic 3	25	0	0	CM03, CM31, CM32, KM59, KM60, SM51, SM52, SM53
Prova escrita individual	25	0	0	KM58, KM59, SM51

1. Aquesta assignatura està pensada per seguir l'avaluació CONTINUADA, l'objectiu de la qual l'estudiant pugui conèixer el seu progrés acadèmic al llarg del procés formatiu, per tal de permetre-li millorar-lo.

L'avaluació continuada constarà de 4 ACTIVITATS o evidències d'aprenentatge de DUES TIPOLOGIES DIFERENTS: estudis de casos i prova test sobre aspectes conceptuals i reflexió teòrica.

En el moment de realització de cada activitat avaluativa, el professorat informará del procediment i la data de revisió de les qualificacions.

2. No obstant això, l'alumnat podrà sol·licitar l'avaluació única, únicament en el PERÍODE del 18 de setembre al 6 d'octubre. Donat que tant en avaluació continuada com a l'avaluació única, les competències que cal adquirir són les mateixes, les evidències d'aprenentatge que es demanaran en l'avaluació única seran les MATEIXES 4 ACTIVITATS que en l'avaluació continuada.

L'avaluació única es realitzarà el mateix dia i lloc que la "Prova escrita individual" indicada en el programa de

l'assignatura accessible des del campus virtual (moodle). I s'avaluaran tots els continguts de l'assignatura en un màxim de 2 hores. Hi haurà un 1,15h per l'examen escrit, i la resta d'activitats d'anàlisi de casos s'entregaran en aquella data, en el moment de lliurar l'examen escrit.

3.- Per a SUPERAR L'ASSIGNATURA cal obtenir una nota global igual o superior a 5, com a resultat del càlcul proporcional del nº d'evidències presentades. Assolir una nota mitjana global inferior a 5 punts significarà que l'assignatura no ha estat superada.

Es considerarà "No avaluable" quan una persona presenti menys de 2 evidències d'aprenentatge.

4.- Per participar a la RECUPERACIÓ l'alumnat ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de 2/3 parts de la qualificació total (AVALUACIÓ CONTINUADA) o bé lliurar totes les proves previstes el dia de la prova escrita (AVALUACIÓ ÚNICA).

Pot optar a recuperació l'alumant que al llarg de l'avaluació continuada i avaluació única que hagi obtingut una nota inferior a 5 punts i major o igual a 3,5 punts. Es podran recuperar les evidències de rendiment insuficient en un format anàleg al presentat durant el procés d'avaluació continuada. La nota total màxima que es pot aconseguir una vegada realitzada la recuperació és un 5.

5.- En cas que l'estudiant realitzi qualsevol IRREGULARITAT que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

Bibliografia

Almirall Oliver, Rosa et al. (2018). Actualizaciones Personas con identidades trans*: su salud en la atención primaria. 25(6) 324-32.

Amigot, Patricia i Pujal i Llombart, Margot. (2015) Desmedicalización de la experiencia de dolor en mujeres: usos de plataformas virtuales y procesos de agenciamiento subjetivo. . 14, 5. Universitat Psicológica 1551-1568. http://www.scielo.org.co/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S1657-92672015000500003

Balaña, Sabrina; Finielli, Agostina; Giuliano, Carla; Paz, Andrea y Ramírez, Carlota (Eds.) (2019), Salud. Fundación Soberanía Sanitaria. Buenos Aires:Feminista. Soberanía de los cuerpos, poder y organización Tinta Limón. https://www.tintalimon.com.ar/public/p9bohstgti5hdctcig4cssqrk9ivt/pdf_978-987-3687-58-7.pdf

Burin, Mabel; Moncarz, Esther i Velázquez, Susana (1990). El Malestar de las mujeres: La tranquilidad rectada. Buenos Aires/ Barcelona: Paidós.

Climent Clemente, Mª Teresa y Carmona Osorio, Marta (2018). Transpsiquiatría. Abordajes Queer en salud. Madrid: Asociación Española de Neuropsiquiatría. <http://www.tienda-aen.es/wp-content/uploads/2018/05/AEN-Digital-5-Transpsiquiatri%CC%81a.pdf>

Colomer, Estebán, Mari Luz, Comelles, Josep M. Diez Mintegui, Carmen (Eds.) (2010). Antropología, género, salud y atención. Barcelona. Edicions Bellaterra.

Friedan Betty (1963) La Mística de la feminidad. Madrid: Cátedra. Colección Feminismos. 2009. <http://www.aelatina.org/wp-content/uploads/2020/12/la-mistica-de-la-feminidad-betty-friedan-1.pdf>

García Calvente, M^a del Mar; Lozano, M^a del Río y Marcos Marcos, Jorge (2015) Guía de indicadores para medir las desigualdades de género en salud y sus determinantes. Consejería de Igualdad Salud y Políticas Sociales. Granada: Escuela Andaluza de Salud.
<https://www.easp.es/project/guia-de-indicadores-para-medir-las-desigualdades-de-genero-en-salud-y-sus-determ>

García Dauder, Dau y Pérez Sedeño, Eulalia (2017). Las "mentiras" científicas sobre las mujeres. Madrid: Editorial Catarata.

García Dauder, Dau y Guzmán Martínez, Grecia (2019). Locura y feminismo: viajes de sujeción y resistencia. Revista Átopos, 57-82
https://www.academia.edu/39519933/Locura_y_feminismo_viajes_de_sujeci%C3%B3n_y_resistencia

García Dauder, Dau (2018). Pedagogías de la diversidad en salud. Diálogos entre activismos trans e Intersex y disciplinas Psi. (2018) En María Teresa Climent Clemente y Marta Carmona Osorio (2018): Transpsiquiatría. Cap. 6. 100-143. Madrid: AEN. Libro Digital. Abordajes queer en salud mental.
<http://www.tienda-aen.es/wp-content/uploads/2018/05/AEN-Digital-5-Transpsiquiatri%CC%81a.pdf>

Guzmán Martínez Grecia; Pujal i Llombart Margot; Mora Malo Enrico; García-Dauder, Dau: (2021) Antecedentes feministas de los grupos de apoyo mutuo en el movimiento loco: un análisis histórico-crítico. doi: 10.18294/sc.2021.3274
https://www.researchgate.net/publication/351170663_Antecedentes_feministas_de_los_grupos_de_apoyo_mutuo

Loredo Narciandi, José Carlos (2019), La psicología como técnica de subjetivación. Papeles del Psicólogo / 2019. Vol. 40(1), pp. 31-38 Psychologist Papers, <https://doi.org/10.23923/pap.psicol2019.2887>

Muruaga López de Guereñu, Soledad y Pascual Pastor, Pilar (2013). La Salud mental de las mujeres: la Psicoterapia de equidad feminista Madrid: AMS. Asociación de Mujeres para la Salud.

Nogueiras García, Belén (2020): Monográfico "La salud en la teoría y las vindicaciones feministas". Atlánticas., 4(1) Revista Internacional de Estudios Feministas <https://doi.org/10.17979/arief.2019.4.1.5868>

Nogueiras García, Belén (2021): "La necesaria incorporación del paradigma feminista en las teorías, los discursos y las prácticas sociosanitarias", en Ruiz-Jarabo, Consue; Andrés, Paloma; Millán, Raquel y

Novoa, R. (1908). La indigencia espiritual del sexo femenino. Las pruebas anatómicas, fisiológicas y psicológicas de la pobreza mental de la mujer. Valencia: F. Sempere y compañía editores.
http://bibliotecaparticular.casafernandopessoa.pt/1-113/2/1-113_master/1-113_PDF/1-113_0000_1-210_t24-C-R

Obra colectiva (2021) Descolonizar la enfermedad. Ed. El Descubrimiento de Europa.
http://eldescubrimientodeeuropa.org/wp-content/uploads/2021/06/PDFdigital_links-EDDE_deslaenfermedad.pdf

Martínez, Jaume; Pujal i Llombart, Margot i Mora, Enrico (2021) Ética del cuidado y Atención pública en salud mental: un estudio de caso en Barcelona. .17: e2966. doi: 10.18294/sc.2021.2966. Salud Colectiva
https://www.researchgate.net/publication/350295279_Etica_del_cuidado_y_atencion_publica_en_salud_mental_u

Perkins Gilman, Charlotte (1892). The new England Magazine. The yellow wall-paper. A Story.
https://loa-shared.s3.amazonaws.com/static/pdf/Gilman_Yellow_Wallpaper.pdf

Pérez Sedeño, Eulalia y Ortega Arjonilla, Esther (Eds.) (2014), Cartografías del Cuerpo. Biopolíticas de la ciencia y la tecnología. Universidad de Valencia: Cátedra. Colección Feminismos.

Pino-Morán, Juan Andrés; Rodríguez-Garrido, Pia; Zango-Martín, Inmaculada y Mora-Malo, Enrico (2021).

Subvertir la vulneración médica: itinerarios corporales disidentes de la discapacidad en Chile. *Salud Colectiva*. 2021;17:e3021. doi: 10.18294/sc.2021.3021.

Pechin, Juan et al (2015) Atención de la salud integral de personas trans. Guía para Equipos de Salud. Programa Nacional de Salud Sexual y Procreación Responsable PNSSyPR. Buenos Aires..

Pujal Llobart, Margot i Amigot, Patricia (2010) El binarismo de género como dispositivo de poder social, corporal y subjetivo. En Pujal i Llobart, Margot i García Dauder, Dau (Eds.) Monográfico Estudios de género. Desigualdades de género en tiempos de "igualdad". *Quaderns de Psicologia*. Vol 12, Num 1, p.131-148. <https://doi.org/10.5565/rev/qpsicologia.770>

Pujal i Llobart, Margot & Mora, Enrico (2013) Trabajo, dolor y su diagnóstico psicosocial de género. Un ejemplo. *Universitas Psychologica*, 12(4), 1181-1193. Doi: 10.11144/Javeriana.UPSY12-4.dtyd. https://www.researchgate.net/publication/261872547_Dolor_trabajo_y_su_diagnostico_psicosocial_de_genero_U

Pujal i Llobart, Margot. (2018) Apuntes para una salud mental inclusiva: duelo a la identidad de género y reconocimiento de la heterogeneidad de la experiencia. En Mª Teresa Climent Clemente y Marta Carmona Osorio (Coords). *Hacia una transpsiquiatría. Abordaje queer de la salud mental y las relaciones de poder*. AEN Digital. 5. 159-207. <http://www.tienda-aen.es/wp-content/uploads/2018/05/AEN-Digital-5-Transpsiquiatri%CC%81a.pdf>

Pujal i Llobart, Margot, Calatayud, Marina y Amigot Leache, Patricia (2020). Subjetividad, desigualdad social y malestares de género: una relectura del DSM V. *Revista de Investigaciones Sociológicas*.78(2), e155. <https://doi.org/10.3989/ris.2020.78.2.18.113>

Sánchez López, Pilar (2013). *La salud de las mujeres. Análisis desde la perspectiva de género* Editorial Síntesis.

Shibley Hyde, Janet, et al. (2019). The Future of Sex and Gender in Psychology: Five Challenges to the Gender Binary. . Vol. 74, No. 2, 171-193. *American Psychologist* <http://dx.doi.org/10.1037/amp0000307>

Tubert, Silvia (2001), *Psicoanálisis, feminismo y postmodernismo*. En *Deseo y Representación*. Cap 2. 33-88. Editorial Síntesis. *Convergencias de psicoanálisis y teoría feminista* http://www.psi.uba.ar/academica/carrerasdegrado/psicologia/sitios_catedras/electivas/105_estudios_genero/mate

Valls-Llobet, Carme (2009) *Mujeres, Salud y Poder*, Madrid: Cátedra.

Velasco Arias, Sara. (2009) *Género y salud.: Teoría y métodos para la práctica clínica y programas de salud*. Madrid: Ediciones Minerva.

Vega Sandín, Sore (2021). *Atención psicoterapéutica a mujeres trans desde una perspectiva transpositiva*. FELGTB https://www.academia.edu/45119168/Atencion_psicoterap%C3%A9utica_a_las_mujeres_trans_desde_una_pers

Fernández Garrido, Sam (2021). *La clínica intersexual como zona de contacto. Binarismo sexual, saberes expertos y otras Artesanías Biológicas en la clínica española contemporánea*. IUIEMyG y Facultad de Medicina. Universidad de Granada.

Gabaldón Fraile, Sabel (2020). *Infancia y adolescencia Trans. Reflexiones éticas sobre su abordaje*. Facultad de Filosofía. Universidad de Barcelona.

Gregori Flor, Núria (2015). *Encuentros y des-encuentros en torno a las intersexualidades/dsd*. Institut Universitari d'Estudis de la Dona. Universitat de Valencia

Platero Méndez, Lucas (2013). La interseccionalidad en las políticas públicas sobre ciudadanía íntima: los discursos y la agenda política española (1995-2012). Universidad Complutense de Madrid.

Suess Schwend, Amets (2015). "Transitar por los géneros es un derecho". Recorridos por la perspectiva de la Universidad de Granada. despatologización.

Zapata Hidalgo, Maria. (2019). . Facultad La depresión y su recuperación. Una etnografía feminista y corporal de Educación, Filosofía y Antropología. Departamento de Filosofía de los Valores y Antropología Social. Universidad del País Vasco.

Programari

Els programari que s'usarà serà l'habitual:

- L'aula moodle, per reposició de materials de l'assignatura, per entregues de treballs/evidències d'aprenentatge, i per informacions de l'assignatura i foros de debat d'estudiants;
- El lliurament dels treballs es realitzarà en format pdf. si és en format gràfic o escrit.
- L' EV4 que serà una prova de preguntes tipus test, serà presencial u online (a decidir)
- El Teams (o altres a acordar) per reunions no presencials.

També s'anima a l'ús del programari lliure sempre i quan sigui compatible

Llista d'idiomes

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(PAUL) Pràctiques d'aula	1	Català	primer quadrimestre	matí-mixt
(TE) Teoria	1	Català	primer quadrimestre	matí-mixt